

Standpunt toekomst Hegewarren

Er moet niet worden gekozen voor de variant 'Open en Natuurlijk', omdat daarmee voorbij zou worden gegaan aan belangrijke ontwikkelingen die structurele problemen met deze variant blootleggen. In plaats van nu overhaast de planfase in te gaan, moet het co-creatieteam opnieuw worden ingeschakeld om een tussenvariant uit te werken die het beste van de beide huidige varianten combineert.

Na een zorgvuldig proces heeft het co-creatieteam, met vertegenwoordigers van alle belanghebbenden, in het najaar van 2021 een uitstekend rapport opgeleverd over de herinrichting van de veenweidepolder Hegewarren. Het co-creatieteam schetst twee mogelijke varianten: **Polderaquarel** (relatief beperkte verhoging grondwaterstand leidend tot nat grasland en moeras) en **Open en Natuurlijk** (radicalere ingreep door het afgraven van een groot deel van de polder om zo een water- en moerasrijk te creëren).

Provinciale Staten moet nog besluiten. Gedeputeerde Staten, de gemeente Smallingerland en het waterschap Fryslân kiezen voor Open en Natuurlijk. Zij zijn van mening dat Open en Natuurlijk leidt tot een grotere CO2-reductie en de verdroging van Nationaal Park De Alde Feanen beter bestrijdt dan Polderaquarel. Daartegenover staat dat Polderaquarel ook erkende voordelen heeft: vooral het behoud van het unieke karakter van het gebied, kansen voor weidevogels, het veel minder diep hoeven ingrijpen in het landschap en de infrastructuur en de daarmee samenhangende lagere kosten, beperktere risico's en snellere uitvoering.

Na het afronden van het rapport van de co-creatieteam heeft zich echter een aantal **belangrijke nieuwe ontwikkelingen** voorgedaan met groot effect op de te maken keuzes:

1. Gebleken is dat het co-creatieteam niet voldoende was meegenomen in de aanleg van het **grote nieuwe recreatiedorp** (110 woningen en arken) dat deel uitmaakt van Open en Natuurlijk en hieraan geen steun geeft. Bovendien is er brede maatschappelijke weerstand tegen dit grootschalige recreatiedorp op deze plek. Ook Provinciale Staten heeft aangegeven twijfels te hebben over dit onderdeel van Open en Natuurlijk, dat fundamenteel is voor de financiering van deze variant.
2. De stikstofcrisis is recent in volle hevigheid losgebarsten. Naast de aanleg van het nieuwe recreatiedorp voorziet Open en Natuurlijk in grootschalige graaf- en sloopwerkzaamheden. In het licht van de **CO2- en stikstofproblematiek** lijken deze plannen niet realiseerbaar direct naast Natura 2000-gebied. Ook is het zeer de vraag of veengrond op grote schaal kan worden afgegraven zonder CO2-uitstoot en zo ja, welke technische en financiële implicaties dat dan heeft.
3. Onlangs heeft Gedeputeerde Staten het voornemen uitgesproken om af te zien van de aanleg van een **vaarweg naar Drachten** door de Hegewarren. Dit besluit kan op brede waardering en groot draagvlak rekenen. Maar het verandert wel een belangrijke randvoorwaarde die het co-creatieteam eerder had meegekregen bij het maken van plannen voor de toekomst van de Hegewarren.
4. Ten aanzien van de **ecologie** is duidelijk geworden dat er zeer brede steun is – ook vanuit het waterschap en Provinciale Staten – voor het behoud van het unieke blauwgrasland. Dat kan alleen als Open en Natuurlijk wordt aangepast. Verder heeft, na sluiting van het co-creatieproces, ecologisch onderzoeksbureau Altenburg en Wymenga de variant Open en Natuurlijk erg kritisch beoordeeld (“een bak met water”). Het bureau stelde vast dat Polderaquarel “verreweg het best” scoort op biodiversiteit en bijdrage aan het naastgelegen Nationaal Park De Alde Feanen.

Naar onze mening zijn deze ontwikkelingen reden om even de **pauzeknop in te drukken** en bovenstaande punten onder ogen te zien – in plaats van de kop in het zand te steken, overhaast de fuik van de planfase in te gaan en er simpelweg maar op te hopen dat de uitdagingen die samenhangen met deze ontwikkelingen in die fase ofwel als vanzelf verdwijnen ofwel te zijner tijd gemakkelijk opgelost kunnen worden.

Het nu al ingaan van de planfase is voorbarig:

- De problemen van Open en Natuurlijk zijn daar te fundamenteel voor. Alleen al de stikstofproblematiek maakt een heroverweging noodzakelijk. En helemaal niemand voorstander lijkt te zijn van het grote nieuwe recreatiedorp. Het is zonde van de tijd en moeite om na twee jaar planfase te moeten vaststellen dat het toch niet kan, terwijl je dat nu al kunt zien aankomen.

- De nadelen van Polderaquarel hebben grotendeels te maken met de te lage grondwaterstand – Polderaquarel lijkt simpelweg te droog. Er is nog niet onderzocht op welke wijze deze nadelen kunnen worden geadresseerd door een hoger waterpeil en hoe een dergelijke oplossing zich qua kosten en baten verhoudt tot Open en Natuurlijk.

Een veel logischere oplossing is het **ontwikkelen van een tussenvariant**, die het beste van beide werelden combineert ('Open en Natuurlijk Polderaquarel'). Deze variant heeft hogere waterstanden dan Polderaquarel. Noordelijk van de bestaande weg, pal langs het Natura 2000-gebied, zou de vernatting het grootst moeten zijn. Ten zuiden van de weg is eventueel ruimte voor biologisch boeren. Hiermee loopt de CO₂- en stikstofuitstoot ver terug, is ruimte voor grootschalige natuurontwikkeling en wordt de verdroging van de Alde Feanen aangepakt. Tegelijkertijd worden de ingrijpende graaf-, sloop- en bouwwerkzaamheden en de bijbehorende kosten, risico's en lange uitvoeringsduur van Open en Natuurlijk vermeden. Het omstreden grote nieuwe recreatiedorp is dan ook niet meer nodig.

Even belangrijk is onze suggestie op procedureel vlak: **schakel het co-creatieteam opnieuw in** voor de verdere uitwerking van deze tussenvariant. De herinrichting van de Hegewarren was opgestart als een voorbeeld van hoe je de 'mienskip' betreft bij zo'n ingrijpend project. Het co-creatieteam heeft al goed werk gedaan. Juist nu het concreet en spannend wordt, kan het nog meer zijn waarde bewijzen.

Concreet zou het co-creatieteam moeten worden gevraagd om in enkele aanvullende sessies het beste van de varianten Open en Natuurlijk en Polderaquarel te combineren tot één nieuwe voorkeursvariant die dan de planfase in gaat, rekening houdend met de volgende uitgangspunten:

- Hooguit een beperkt aantal nieuwe recreatiewoningen en –arken, passend bij de kleinschaligheid en het natuurlijke karakter van het gebied
- Zo robuust mogelijk t.a.v. CO₂- en stikstofproblematiek, zowel bij de aanleg als in de eindfase
- Geen nieuwe vaarweg naar Drachten
- Behoud blauwgrasland en duidelijke ecologische meerwaarde